

Oblastnija se mora, če se v stavbeni komisiji ni doseglo porazumljenje (§. 9), predno podeli stavbeno privolitev, v teh slučajih dogovoriti z oblastnijo, ki je cestni službi predpostavljena, ter sme v stavbo le takrat dovoliti, če ta oblastnija pritrdi, da se sme stavba k cesti pomakniti.

Stavbeni prosilec mora v vseh slučajih, v katerih je, da se do poslopja pride, treba mostá, oboka čez cestno grapo, ali v grapi tlaka, te reči napraviti na lastne stroške tako, kakor se mu je naročilo, ter jih mora vzdrževati v dobrem stanu; tudi ima dolžnost, vse spolniti, kar se mu je zaukazalo od oblastnije cestni službi predstojne v odvrnitev zastavljanja in ognjušenja ceste in cestne grape.

§. 68. Pri železnicah.

Pri stavbah blizo železnic se je, kar se tiče oddaljenosti od železnic in izpeljave staveb, ravnati po posebnih določbah, katere zaradi tega obstojé.

§. 69. Saditev drevja.

V trgih in vaséh se hišnim gospodarjem dolžnost nalaga, med hišami in gospodarskimi poslopji, ki so še škodlicami ali slamo pokrita, taka drevesa saditi, katera branijo ognju se razširjati.

Tudi je delati na to, da se tam, kjer to dopusté krajne okoliščine, na cestah in ulicah nasadijo drevesne vrste. — Take saditve napravljati in vzdrževati je dolžnost občini.

§. 70. Razlastitev v stavbene namene.

Vprašanje, ali je treba in na koliko je treba, da zaradi kake nove naprave sel ali selskih delov ali zaradi njihovih uravnav nastopi posilna razlastitev privatne ali občinske lastnine, to razsojujejo politične gosposke po postavah o tem obstoječih.

Ako je treba pri novi stavbi, pri prezidanju in prizidanju po razmeri od gosposke določene stavbene črte stavbe pomakniti ali za lastninsko mejo stavbenega prosilca ali še dalje čez to mejo, mora v prvem slučaju občina hišnemu gospodarju, v drugem slučaju pa hišni gospodar gruntnemu posestniku primerno odškodnino dati za to, da odstopi zemljišča ležeča med tema obema stavbenima črtama.

Kar se tiče zneska te odškodnine, se mora skusiti, da se z lepa poravná ta stvar. Ako pa tega doseči ni mogoče, naj se posestnik razlastenega zemljišča zavrne na pravdno pot zaradi odškodbenega zneska.

V tem slučaju se pa zidanje ne more zadržavati, če se je pri realni sodnji zapoložila varščina, katero je gosposka, ki stavbe privoljuje, določila po vrednosti razlastenega zemljišča, za katero sta se izrekla dva izvedenca.

III. razdelek.

Olajšave pri stavbah.

§. 71. Olajšave gledé na stavitelje in načrte.

K §§. 1., 2., 4., 5., 16. Za stavbe pri tleh brez obokanih stropov in kletnih prostorov se smejo rabiti na kmetih obrtniki pooblašeni po obrtnijski postavi ter ni treba predlagati nivelnih načrtov in iskati stavitelja. Sicer je postopati po določbah 1. razdelka.

§. 72. Olajšave v trgih, vaséh in pri poslopjih na samotnih krajih v trgih in mestih.

Pri stavbah v vaséh in na samotnih krajih, celó v trgih in mestih utegne gosposka, če ne gré za stavbe

v javne namene ali če namen stavbe ali okolišča ne potrebuje posebne stavbene trdnosti in ognjavnosti, dovoliti sledeče olajšave:

(K §. 20.) 1. Utegne se stavba, če nima več ko eno nastropje in ni podvržena nevarnosti povodnje, sezidati iz egiptovske (nežgane) opeke, vendar se mora podzidje do visokosti 1 m. nad tlami napraviti iz kamna ali žgane opeke, ter se oboki ne smejo natezati čez 4 m. Pisetne stavbe se imajo enačiti s stavbami iz nežgane opeke.

(K §. 23.) 2. Visokost sob za stanovanje se sme zmanjšati do 25 m. Okna sobnih prostorov morajo dobiti visokost, ki je primerna primeram sob.

(K §. 27.) 3. Stopnice se utegnejo narejati v širokosti 1 m. in če so podobokane ali imajo na spodnji strani oboj in stukaturo (omet), smejo biti iz lesa.

(K §. 29.) 4. Prehodi (ganki) se smejo napravljati tudi popolnoma iz lesa.

(K §. 33.) 5. Pripuščeno je stropje v hlevih in svislih pokrivati samo z ilovim tlakom, ki je 11 m. debel.

(K §. 40.) 6. Da bi morale krušne peči biti v prostoru, ki je z močnim zidovjem obdan in obokan, to utegne odpasti; izhodi iz kurilnih delalnic se utegnejo napraviti tudi na ulice.

(Dalje prihodnjič.)

Národne stvari.

V spomin Valentina Vodnika.

Vredništvo „Novic“ je prejelo te dni sledeči dopis: „Svečnica je svečan dan posebno nam Slovencem, ker ponoči onega dne rodil se je Vodnik, po pravici imenovan prvak slovenskega slovstva. Čitalnice slovenske tedaj le sveto dolžnost spolnujejo, da vsako leto obhajajo spomin Vodnikov. Po naključbi mi je te dni prišel v roke rokopis gosp. Dragotina Dežmana pod naslovom „v spomin Valentina Vodnika“, ki je pred 20 leti jako marljiv delavec bil na polji slovenskem. Morebiti je častitemu vredništvu drago, v sredo natisniti v svojem listu ta spomin Vodnikov, ki je žali bog ob enem spomin, kako se „spreminjajo časi“.

Radi smo sprejeli ponudeno spomenico, ter jo danes, ker je ugoden čas za to, priobčimo tako, kakor smo jo sprejeli:

„Če si obnebje kranjske slave ogledaš, boš vidil na njem z bliščečimi zvezdami vpisano ime: Valentin Vodnik! Naj se družih rojakov junaštva ali modrost na vse strani sveta oznanjujejo, on se našimu narodu nar bolj po domače glasi, in zmiraj bode globoko segal v serca Slovencev.

V polnim občutku svoje veljavnosti in cene je mojster pevcov od sebe reči zamogel:

Ne hčere ne sina po meni ne bó,

Dovolj je spomina, me pesmi pojó.

Sivi starčki spomnivši se tega imena z živo besedo pripovedujejo, kak korenjaško so v svoji mladosti pod cesarskim banderam združeni Vodnikove „brambovske“ prepevali; naši gorenci ne morejo pozabiti moža, kateri je zaklade, v hribe pregnane slovenščine med njimi nabiral. Vprašaj učene može, vprašaj prostiga kmeta: kdo je, Krajuca zdravo serce in um spoznaje, v nar prijetnišim jeziku njemu govoril, kdo ga je prvi z gorečo pesmijo pozabljenе matere Slave opomnil? Odgovor ti bode: Valentin Vodnik!

Kakor iz terdiga kremenja živa iskrica šine, tako je tudi krepko nepokvarjeno jedro našiga naroda —

kmečki stan — nam tega moža podaril. V gorni Šiški se je rodil; v kmečki hiši se mu je zibelka točila; nad glavo spijočiga deteta je kolovrat drdral, in sladka materna pesim je že mlado serce vnela; ni je pozabil, marveč pesim kmetice je bila vodnica njegoviga pevskiga duha:

Kar mat je učila, me mika zapet,
Kar starka zložila, jo lično posnet.

Žibertov Tinček se dersanja na jamenških lužah naveličva, igre zapusti, in radoveden jo v ljubljanske šole pomaha, in ker je bistrega uma, vse težave premaga, včasih še kakšno okroglo zapoje. Po dokončani šesti šoli so ga „muhe“ v kloster gnale. Iz klostra pa ga kliče duhovsko pastirstvo v Bohinj. Tam so ga navdale „Triglava snežne kopé“; tam je hodil pit' visoko Savico, mater pevske umnosti, šolo zdrave treznosti. Tačas so bohinjske gore v sebi hranile demant krajske dežele, velikana učenosti, podpornika slovenščine, Vodnikoviga prijatla, slavniga Žigeta Cojza, in imena našiga pevca in njega podpornika sta se tak nerazločljivo združila, de kjer se eno glasi, tam tudi gotovo slava družiga odmeva.

Od Cojza spodbadan, potrebnost omikanja svojiga naroda spoznavši se Vodnik pratikarskiga dela loti, vganjke kuje, novoletne vošila sklada; kar je Krajncu nar bolj vediti treba, prav po domače uči, še clo gospodinjam s kakšnim svetam ustreči si prizadeva.

Pa tudi on je tožil čez nemarnost marskterih svojih rojakov, ktiri vsako sebi neznano še tako čisto slovensko besedo kakor ptujo ali novokovano grajajo, ako je v svojih rotah še slišali niso. Rekel je: „kadarkolj krajske bukve na dan pridejo, ima sledni kaj čez jezik godernati; enimu je preveč po hrovaško, drugimu preveč po nemško, in tako naprej; jez pravim: mi moramo krajske slovenske besede pojiskati semtertje po deželi zastresene, in na to vižo skup nabrati čisto slovenščino. Skušnja me uči, de ni lahko besede najdi, ktera bi se v enim ali saj v drugim kotu prav po slovensko ne imenovala; če je pa kaj novič najdenih, in starim slovincam neznanih reči, se znajo te po vunnajnih jezikih imenvati, ako bi jih mi ne mogli iz slovenske korenine kerstiti.“ —

Ko je strašna vojska po celi Evropi divjati začela, Vodnik prvi Krajncam „Novice“ ponudi, in jih vžiga za vero, za dom, za cesarja. Z mogočno besedo kliče v brambo Slovence rekoč: „Bomo le roke križem deržali in nemarno gledali, kako ptujci hočejo naše stare lastine jemat, naše dežele med seboj delit, nas pod svoj strah silit? — V takih nevarnostih se skaže, kdo je mož, kdo rajši to vaga, kar je manj; kdo raj blago in življenje zgubi, kakor svojo čast in samosvojnost. Komur je tako pri sercu, ta ne govori mehke besede, ampak iz polniga serca mu tečejo iz ust goreče pesmi, ktire junake k junaštvu vžgejo. Peli so nekidaj naši očaki, in Turke pobijali; peli so ino pod Sisek tekli Hasan Baša v Savo potopit; ino če je Turk do nas priderl, so ga pognali, de so komaj nektiri razbojniki svoje pête vnesli. Pojte tedaj, Slovenci, brambovske pesmi, vnemajte se s petjam k pravimu junaštvu, k brambi našiga svetliga cesarstva!“ Vsak, kterimu slovensko serce v persih bije, bo še dan današnji z Vodnikom pel: „Bit će, bit će Estrajh za vse.“ On je v visoki pesmi „Ilirijo oživljeno“ pozdravil, in pravdo slovenskiga naroda proti napadam naših tlačivnikov braneč, krasno besedil:

Od perviga tukaj
Stanuje moj rod,
Če vé kdo za drujga,
Naj reče odkod!

Zakaj bi njegova dela in trude za naš narod na dalje prešteval, zakaj bi tak slavni spomin s povestjo britkih skušinj, ki so ga v starih letih zadele, ogrenil, kir je že neumirjoči Prešern v krasni priliki Vodnika življenje in smert z gorečnostjo pevsko popisal, ko je pel:

V Arabje pušavi
Se tiček rodi itd. itd.

Slovenska pesmarica.

* *Glasbena Matica* je izdala 2. zvezek svoje pesmarice, v kateri nahajamo čvetero pesem, namreč: „Slava Slovincem“, besede Virkove, za moški zbor vglasbil Ant. Förster, — „Moja rožica“, besede Kurnikove, za čveterospev vglasbil Anton Nedved, — „Opomin k petji“, besede Franjo Cimpermana za moški zbor, vglasbil Anton Stöckl, — „Svět“, besede Stritarjeve, za moški zbor, vglasbil Anton Förster. Imenovani trije Antoni so tako dobro znana firma med slovenskimi skladatelji, da nam ni treba še posebnega priporočila tega najnovejšega zvezka „glasbene Matice“.

Jugoslavenstvo.

* *Akademija jugoslavenstva za znanosti i umjetnosti v Zagrebu* je ravnokar izdala tri knjige: „Rad“ 33. knjigo, „Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium“ (Listine o odnosajih izmedju južnoga Slavenstva i Mletačke republike), zvezek 5., — in pa 7. knjigo „Starin“. Čeravno vse te knjige obdelujejo tudi za slovenske učenjake zanimivo gradivo, more oni obširni sestavek, ki ga je v „Starinah“ spisal akademije predsednik dr. Rački pod naslovom: „Gradja za poviest Hrvatsko-slovenske seljačke bune god. 1573.“, še posebno zanimivati nas Slovence zato, ker učeni pisatelj po izvornih listinah, ki jih je dobil iz deželnega arhiva Kranjskega in Štajarskega, popisuje punt kmetov leta 1573 na Kranjskem in Štajarskem v združbi s Hrvaskimi. Kakor dr. Rački v predgovoru pravi, je arhiv deželnih stanov Kranjskih o teh puntih tako bogat, da bi lahko napolnil celo debelo knjigo. Večina onih 187 izvornih pisem, ki jih je dr. Rački natisniti dal v svoji knjigi in popisujejo silovite dogodbe onih puntov zoper gruntne gosposke po različnih krajih Hrvatskega, Kranjskega in Štajarskega in kolovodje onih ustašev, je pisana v nemškem jeziku, se ve, da takem, kakor je nemščina pred 300 leti bila, ko so se „die puntischen Pauern“ vzdignili zoper „die Obrigkeit vnd Edlleutt.“

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

V.

Mati ga izdá.

(Dalje.)

Na vprašanje više sodnije tedaj nisem mogel odgovoriti ugodno. Razložil sem pač vse na tanko, kar sem do zdaj zvedel, a to se je ti tako pomanjkljivo zdelo, da sem dobil precejšen „nos“, češ, da je nemogoče tako očitno hudodelstvo pri belem dnevu, ne da bi se našel kak sled. Drugi dan sem dobil dopis sodnije, ki me je klical na moje prejšnje mesto, ter mi ukazal iz-